

FAGOPPGAVE

Tema: Den profesjonelle førskolelærer

Tilknytning i barnehagen

Utarbeidet av:

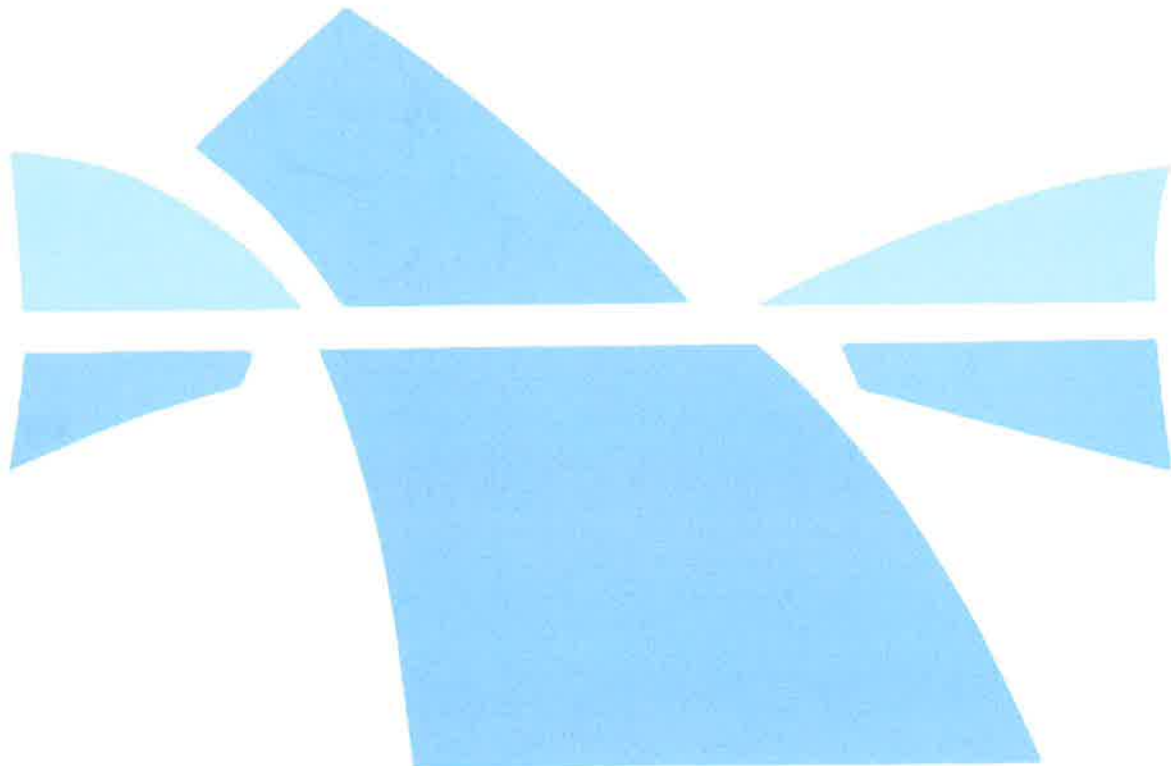
Hilde Kristine Kopperud

Studium:

Førskolelærerutdanning, deltid, kull 2008, Mysen

Innlevert:

Høst 2011

Forord

midt på natten,
mens alle sov, og snorket

som en baby,
våket hun over meg hver time,

ammest meg, for at jeg ikke skulle sulte eller tørste

hun sjekket meg hvert minutt,
om jeg pustet bra

hun luktet på meg overalt for å se om jeg trengte å skiftes på

tidlig om morgenen, når jeg stod opp før henne
med skriking og sinne, og ville bli vugget i armene hennes

fordi jeg trengte omsorg og oppmerksomhet
da tok hun meg i armene sine, ved hjertet hennes,
der det banket hard, og der varmen blomstret
for der følte jeg meg trygg og hadde det det gøy

mors oppdragelse viste meg en ny verden
en verden som jeg kunne begynne hvor jeg ville

noen ganger var det med rikdom og ekte kjærighet
mens andre ganger var det med lidelse, krig og flukt
eller hvem vet?

Skrevet av wadnaha

Innholdsfortegnelse

1	Innledning.....	3
2	Hoveddel	4
2.1	Teori.....	4
2.2	Metode	6
2.3	Litt om prosessen.	6
2.4	Resultatene etter intervjuene.....	7
2.4.1	Primærkontaktforståelsen.	7
2.4.2	Primærkontaktordningen	8
2.4.3	Oppstarten.....	10
2.4.4	Overgangsobjekter.....	11
2.4.5	Rutiner.	12
2.4.6	Barnets trygghet.....	13
2.4.7	Generelt	13
2.5	Drøfting.....	13
3	Hva kan vi se?	16
3.1	Oppsummering.....	16
3.2	Litt til slutt.	17
	Litteraturliste.	18
	Vedlegg 1, Brev	19
	Vedlegg 2, en side fra intervjuene.....	19
	Vedlegg 3, brev fra skolen.....	21
	Vedlegg 4, intervjuguiden.	22

1 Innledning

Med barnehage som arbeidsplass er det helt naturlig for meg å knytte min problemstilling opp i mot mitt arbeid. Det er arbeidet med barna og deres beste jeg brenner for og ønsker å ta opp som tema i min undersøkelse. I mitt arbeid ser jeg barn som tilpasser seg lett og barn som strever med å tilpasse seg. Barn i samme familie kan forholde seg til barnehagen på vidt forskjellige måter, der en tar barnehagen med storm og en trenger litt mer tid. Barn i samme familie med samme utgangspunkt kan ha vidt forskjellige personligheter og trenger kanskje forskjellsbehandling for å kunne bli behandlet likt.

Når barnet starter i barnehage, så er dette en stor omveltning for barnet som er vant til at tilknytningspersonene alltid er i nærhet. I barnehagen er det mange andre barn og noen voksne som nå skal ta vare på barnet og dekke barnets behov både mentalt og fysisk. For noen kan denne overgangen som sagt gå veldig bra og for andre kan det ta tid.

I min barnehage har vi ikke primærbarndomsordning. Vi har fire avdelinger som er spredt på tre forskjellige steder og totalt er vi 23 ansatte og av disse er det 2 ansatte med full stilling der den ene er styrer. Det er mange med delte stillinger noe som gjør at vi ikke har mulighet til at en person har hovedansvar for enkeltbarn gjennom hele året og være til stede i hele tilvenningsperioden til barnet.

Når jeg hører fra andre og leser artikler om hvor viktig primærkontakt er for barnet, så har jeg ett ønske om å se litt nærmere på hva som er erfaringene i forskjellige barnehager.

Problemstillingen ble da som følger:

Hvordan møter førskolelærere barn i barnehagen, med tanke på tilknytning?

Som følge av dette ønsker jeg å se litt nærmere på hvor primærkontakten passer inn, satt opp i mot tilknytningsteorien, om de barna som ikke har primærkontakt bruker lenger tid på tilvenningen og om de trenger tettere oppfølging av personalet over lenger tid enn de som har primærkontakt.

I oppgaven vil ordet primærkontakt komme tilbake med jevne, mellomrom og ordet i min forforståelse betyr den voksne i barnehagen som har ansvar for barnet gjennom de første månedene/året. Denne personen er den som møter barnet når det starter i barnehagen og som har hovedansvaret for å gi omsorg, trøst, og pleie, gi mat og skifte på barnet, så sant denne

personen er tilstede. Primærkontakten har også all overordnet kontakt med foreldrene til barnet.

Noen barnehager tilbyr primærkontakt til barnet og andre har ikke muligheten til dette. Hva er erfaringene, satt opp i mot hverandre og satt opp i mot tilknytningsteorien?

Tilknytning er som vi leser av for eksempel Bowlby (Gulbrandsen, 2006), viktig i barns tilværelse. Jeg ønsker å se på hvordan det praktiseres i de forskjellige barnehagene og hvilke erfaringer de forskjellige sitter med i forhold til primærkontakt og tilknytning, og også hva de har med seg av teorien på dette feltet.

2 Hoveddel

2.1 Teori.

I følge Bowlby (Gulbrandsen, 2006, s 142) er tilknytning et atferds system der personen søker trøst og nærhet når det er litt skummelt og man er litt usikker. Det er ofte nærheten som gir den beste trøsten, men også nærhet til det som er kjent og stemmer overens med det man har hjemme og jeg forstår da slik at overgangsobjekter som bamse, klut, eller sutt kan være den tryggheten i tillegg til ett trygt fang å sitte på.

I dette ligger det også at den personen som gir trøst også kan fungere som en trygg havn når barnet skal utforske omgivelsene rundt seg, både rommet med alle sine kriker og kroker, alle lekene skal også utforskes for å se om det er noe som er verdt å ta med seg videre, og andre voksne og barn skal man også bli kjent med. Når barnet blir utrygt og usikker på omverdenen så søker det tilbake til omsorgspersonen/tilknytningsspersonen for å finne den tryggheten det trenger.

Ved hjelp av omsorgspersonen kan barnet lage seg mentale modeller for hva som vil skje i forhold til tilknytningsspersonen, dersom tilknytningsspersonen er psykologisk tilgjengelig for barnet. Barnet lager seg strategier for hvordan det er sannsynlig at det blir møtt ved ulike typer handlinger. Dersom tilknytningsspersonen ser barnet og søker å dekke barnets behov, også mentalt, så vil barnet lage seg modeller som sier at den personen jeg henvender meg til og som ser meg, vil være der for meg og hjelpe meg når jeg trenger det. Barnet lager seg tilknytningssrelevante handlingsstrategier. (Gulbrandsen, 2006, s 142-145) Dersom barnet vokser opp og vet at det kan stole på tilknytningsspersonen sin, så er det stor sannsynlighet for

at barnet også vil overføre dette til tilknytningspersoner som er psykologisk tilgjengelige i barnehage og skole.

I følge Tveitereid (2008) så viser amerikanske studier at hormonet Kortisol øker utover dagen, stikk i strid med hva som skal være normalt. Dette gjelder først og fremst for barn under tre år og mest for de barna som er litt usikre, kanskje litt aggressive eller sjenerte. Hjerneforskning viser til at stress og da hormonet Kortisol er spesielt farlig for små barn. Økt kortisol nivå kan føre til hjerneskader og kan også være med å svekke immunforsvaret. Hestad (2011) sier også at denne hjerneskaden går ut på at barna vil slite senere i livet med å skape gode relasjoner til andre. De vil som Haarklou sier det, (Iversen og Lien, 2009) alltid jakte på en trygghet som de mangler, eller som de aldri fikk. De vil alltid søke etter den tryggheten både i barneår og i voksenlivet uten og egentlig vite hvordan de skal finne den. De søker ofte etter det kjente og det er ikke nødvendigvis gode relasjoner.

professor Lars Smith, Psykologisk institutt ved Universitetet i Oslo mener at varige, følelsesmessige bånd til de nærmeste tilknytningspersonene er helt avgjørende for barnets videre utvikling. Det krever en lengre periode med sammenhengende oppmerksom og kjærlig relasjon til tilknytningspersoner for at tilknytningen skal bli trygg. (Iversen og Lien, 2009) Disse følelsesmessige båndene skapes først og fremst i løpet av den første tiden i barnets liv, men for at de skal vare må de vedlikeholdes gjennom hele barndommen, men etter hvert vil behovet for oppmerksomhet og kjærlighet forandre litt karakter. Det vil alltid være der, men går kanskje mer over i tryggheten på at omsorgspersonene er tilstede når behovet for omsorg er der. Barnet frigjør seg stadig mer i fra hoved omsorgspersonene, noe som skjer gjennom hele barndommen og ungdommen.

Det er fler som ser med bekymring på unge barn og barnehage. Professor i psykologi og seniorforsker ved Nasjonalt kompetansesenter for sped- og småbarns psykiske helse, Lars Smith, mener at en ettåring bør være mest mulig hjemme hos mor og far, eller ha en annen fast tilknytningsperson. Det er i følge Smith, ikke umulig å skape disse båndene i barnehagen, men han sier noe om hvor vanskelig det er. Jeg tenker da på følgene av økonomi og mange barn med få voksne. Videre sier han at ved å starte tidlig i barnehagen kan det gi problemer senere i livet. Det vises til en studie som er gjort i Amerika og som ble gjengitt i tidsskriftet Child Development, som viser en sammenheng mellom tidlig barnehage start og problemer i 15 års alderen. (Bjørge, S. 2011)

2.2 Metode

Begrepet metode er ett begrep som brukes om, hvordan vi kan samle inn den informasjon som trengs til det spesifikke arbeidet, eller som Vilhelm Aubert formulerer det:

En metode er en fremgangsmåte, et middel til å løse problemer og komme fram til ny kunnskap. Et hvilket som helst middel som tjener dette formålet, hører med i arsenalet av metoder. (Dalland, 2007)

Metode er den måten du finner dine resultater på, eller etterprøver påstander på.

Noen av metodene er intervju, spørreundersøkelse og observasjon, som igjen kan deles opp i forskjellige elementer. Med intervju som metode så sikter jeg meg inn på en kvalitativ metode, der jeg går i dybden på spørsmål og kan stille tilleggsspørsmål og der intervjuobjektet kan stille spørsmål dersom vedkommende er usikker på spørsmålet som er stilt. I motsetning til en kvantitativ metode som ofte går mer på spørreundersøkelser, som man kan sende ut i større omfang, men heller ikke har muligheten til oppklaring ved behov.

Som metode har jeg valgt å bruke dybdeintervju som form. Dette er det som gir størst muligheter for nyanser i både spørsmål og svar. Det er muligheter for å stille fler spørsmål for å snevre inn tema eller for å gå ennå mer i dybden av det man ønsker å vite. Og det er større mulighet for intervjuobjektet også å forklare hva hun/han faktisk mener i utsagnet.

I forbindelse med denne oppgaven så jeg det som mest nærliggende å gå i dybden som man kan gjøre i ett intervju. Det ville være vanskelig å få fram nyansene i svarene ved en type kvantitativ spørreundersøkelse.

2.3 Litt om prosessen.

For å finne fram til de dataene som jeg mente oppgaven krever har jeg hatt intervjuer med 6 forskjellige mennesker, 3 førskolelærere og 3 assistenter/fagarbeidere. Jeg har da vært i kontakt med tre forskjellige barnehager og 6 personer som jobber i disse barnehagene.

Det å velge ut hvilke barnehager jeg skulle ta kontakt med og få personer i fra til mine intervjuer var den første utfordringen på veien til å skulle få de intervjuobjektene jeg trengte

til denne oppgaven. Brev ble godkjent fra høgskolen i Nesna sin side og jeg delte ut brev til tre forskjellige barnehager. Jeg møtte opp i egen person for å legge litt mer tyngde bak brevene og for å vise hvem barnehagene hadde å forholde seg til. For min del handlet det om å gi personene jeg skulle intervjuer en form for trygghet i og med at de nå visste hvem som sto bak brevet. Jeg ble positivt mottatt på alle tre steder og alle var positive til å stille med to personer, der en skulle være avdelingsleder og en skulle være assistent/fagarbeider. To av barnehagene kjente jeg godt til og kjente til mye av personalet, mens en barnehage var ukjent for meg. Etter å ha vært i kontakt med barnehagene satte vi opp dato og tid for intervjuene og jeg var i gang. Før intervjuene sendte jeg ut spørsmålene, men ser i ettertid at de kom litt tett opptil intervjuene flere ganger, noe som ikke var heldig. I utgangspunktet hadde jeg tenkt at jeg skulle intervjuer intervjuobjektene hver for seg, men når jeg kom til første intervju så forsto jeg at jeg ikke hadde formidlet dette like godt til alle, så her intervjuet jeg både pedagogisk leder og assistent/fagarbeider i sammen. Først var jeg usikker på om det ville bli som jeg hadde tenkt i og med at det ble forandring i planene, men jeg tok det på sparket og intervjuet begge to under ett, noe som viste seg å fungere utmerket. De andre intervjuene var en til en. Under alle intervjuer hadde jeg med en diktafon for å lette mitt arbeid til både å tenke ut oppfølgingsspørsmål og til å skrive ned det meste av det som ble sagt. Ved siden av diktafonen hadde jeg med meg en blokk og penn for å skrive ned eventuelle spørsmål jeg ville stille underveis og til enkelte ting jeg eventuelt ville fremheve under intervjuet. Diktafonen fungerte bra selv om ikke alle her var like begeistret for å vite at stemmen skulle tas opp, men jeg fikk godkjennelse fra alle før jeg satte den på. Når intervjuene var utført bar det hjem for å skrive de ut. Det var dette som tok mest tid totalt.

Her har jeg valgt å dele opp materialet i underoverskrifter for å belyse litt det som kom som direkte svar på de spørsmål som ble stilt i intervjuene og deretter ett eget punkt for drøftinger.

2.4 Resultatene etter intervjuene.

2.4.1 Primærkontaktforståelsen.

Gjennom intervjuene med barnehage 1 var det mange likheter i uttalelser fra pedagogisk leder og assistent/fagarbeider. De var klare på at hadde primærkontakt og at primærkontakten blir satt opp for gjeldende barn ganske snart etter at det er avklart at barnet har fått plass i denne barnehagen. Der var det en voksen med 4-5 primærbarn, hvor de forsøkte å ha samme primærkontakt gjennom året så sant det lot seg gjøre. I barnehage 2 var det også

primærkontakt som ble satt opp før barnet kom i barnehagen og i denne barnehagen så er det primærkontakten som har hovedkontakten med foreldre og barnet igjennom disse første tre dagene hvor barnet har med seg foreldrene. I all hovedsak så gjelder denne ordningen disse første dagene, men også litt utover dette ved behov, men de søker å la andre slippe til så snart som mulig. I denne barnehagen tar også primærkontakten ekstravakter om det passer sånn i forhold til de dagene barnet har sin oppstart.

Barnehage 3 ikke hadde satt opp primærkontakter i utgangspunktet så var det likevel avtalt slik at barna ble møtt av en voksen som kunne være med i hvert fall to dager og som kunne ha ett litt ekstra øye til dette barnet de neste dagene, nettopp for å trygge overgangen. I praksis var det en primærkontakt som tok seg av barnet de første dagene og sørget for at overgangen skulle føle tryggest mulig. Denne avdelingen har ingen fulle stillinger. Alle jeg intervjuet var klare på at når primærkontakten eller den første som tok i mot barnet, ikke var tilgjengelig, så var det andre som tok seg av de barna.

Alle intervjuobjektene har ganske lik oppfatning av når det gjelder forståelsen av ordet primærkontakt, og selv om noen opererer i sin barnehage med primærkontakt og andre ikke har primærkontakt, så legger alle barnehagene opp til at barnet skal møtes av en person som får det lille ekstra ansvaret i oppstarten for barnet.

2.4.2 Primærkontaktordningen

Når vi kom til spørsmålet om hvilket inntrykk intervjuobjektene hadde av primærkontaktordningen, eller mangel på sådan, på sin arbeidsplass, så var alle veldig fornøyde med den ordningen de har. Barnehage 1 som også selv tenker at de har en fullverdig primærkontaktdordning er veldig fornøyde med sin ordning og synes denne fungerer bra både med tanke på barn, foreldre og personalet. I denne barnehagen fordeler de primærbarn før barna starter i barnehagen, og etter at det er sendt ut ett skriv til foreldrene om tilbud om plass, der det står navn på barnets primærkontakt, er det er primærkontakten som tar kontakt med hjemmet for å presentere seg og barnehagen. Det er også primærkontakten som avtaler tid, når barnet skal komme, sammen med foreldrene den første dagen. Selv om barnehage 1 er fornøyd med sitt opplegg kom det likevel fram noen punkter som kan være utfordrende, for eksempel at enkelte foreldre kanskje kunne knytte seg vel så mye til primærkontakt som barnet og noen ganger er det også at barnet sliter veldig med å godta andre personer enn primærkontakt. Det har vært episoder der barnet bare gråter når primærkontakt ikke er tilstede

og ingen andre var bra nok til å trøste eller hjelpe. Dette er først og fremst de første ukene, men kan vare i lengre perioder også.

Barnehage 2 er også fornøyd med sin ordning der primærkontakten vet hvilke barn det skal være primærkontakt for og at de har denne ordningen litt utover disse første tre dagene. I hoved sak så har primærbarnordningen bare de første dagene, men kan utvide denne ved behov. Barnehage 2 kjenner også på, slik som i barnehage 1 at enkelte barn og foreldre kan knytte seg litt ekstra til primærkontakten, noe som i enkelte tilfeller kan gjøre det vanskeligere for de andre i personalet å være tilgjengelige for barnet. Men det kunne virke som om det er i noe mindre grad i barnehage 2 enn i 1. Det som gikk igjen i alle de fem intervjuene var at ofte er det barn av de foreldre som var engstelige, som også blir mest engstelige i barnehagen og som brukte lengst tid på å bli fortrolig med konseptet barnehage.

Barnehage 3 som ikke har primærkontaktordning ut i fra sine egne kriterier, synes selv de har trygge gode barn, og trygge gode foreldre. Noe av problematikken i forhold til utrygge foreldre gir utrygge barn, kommer også noe til syne her, men i svært liten grad. Dette året som de ikke har hatt primærkontakt, men at hele personalet på avdelingen har ansvar for å se alle barna i løpet av dagen, synes de har fungert veldig bra. Barna ble fort trygge og de barna som trengte litt mer tid, var gjerne de som hadde usikre foreldre. intervjuobjektet er også ærlig på at dette er nå i år, og kan jo ikke si noe om det vil være på samme måte for eksempel neste høst, når barnegruppa blir ny.

Alle de tre barnehagene legger vekt på å trygge både foreldre og barn i oppstarten av barnehage året. Alle syntes å være opptatt av at foreldrene skulle få god informasjon i starten av barnehageåret og møte åpne voksne som var interessert i å svare på alle de spørsmål som kunne komme. De har også samme oppfatning i forhold til at det er ofte forskjell fra foreldre som kom i barnehagen med sitt første barn i forhold til foreldre som hadde hatt oppstart i barnehage før. Likeså med foreldre som selv jobbet i barnehage. Foreldre som selv jobber i barnehage og foreldre som har vært igjennom prosessen før, visste i større grad hva som ventet barnet og hva som ventet dem som foreldre. Og at trygge foreldre gir tryggere barn. I barnehage 2 ordnet de det også slik at den personen som har ansvar for primærbarn, tar ekstravakter ved behov i oppstartsfasen, de tre dagene foreldrene i hovedsak er med.

I barnehage 1 og 2 er det i hovedsak primærkontakten som har foreldresamtaler og pedagogisk leder kommer inn dersom det er behov for det. Om det skulle være noe ekstra i

forhold til barnet, dersom barnet trenger mer oppfølging eller skal henvises videre. I disse to barnehagene er de fornøyde med denne måten å jobbe på, og synes dette fungerer bra.

I barnehage 3 er det kun pedagogisk leder som tar foreldresamtalene. Der tenker de at det kan gi ganske kraftige signaler dersom foreldrene er vant til at primærkontakt har samtalen til vanlig og pedagogisk leder plutselig skal inn å være med på samtalen. De tenker at det kan føre til tøffere samtaler der foreldre kan føle på at noe er galt og kanskje går i forsvar eller lås før samtalen starter. De ser også det at noen ganger kan en samtale være vanskelig når man første sitter der, og det kan være lett å komme forslag til noe som kanskje vedkommende ikke er kvalifisert til å si noe om. Dette kan føre til større problemer igjen siden.

2.4.3 Oppstarten.

To av barnehagene har egne skriv om innkjøringsperioden som de sender ut eller deler ut til foreldrene slik at foreldrene har noe håndfast å forholde seg til. Dette gjør de fordi de tenker at det kan være lettere å forholde seg til noe skriftlig. Det muntlige har lett for å bli glemt, i alle fall hele sammenhenger. Det er ofte foreldrene kan spørre det samme spørsmålet eller ett spørsmål i likhet med det de har stilt før. Det er lett at enkelte detaljer blir borte. Med ett skriftlig skriv så er det også lettere å se om det er noe man lurer på som ikke står i skrevet, det er lettere å stille spørsmålet for å få klarhet i om man har forstått riktig. Mange foreldre har gitt positive tilbakemeldinger på dette. I den barnehage 2 har skrevet også inneholdt for eksempel hvorfor det kan være lurt å gå når du har sagt hade til barnet ditt. Det ble også lagt vekt på i barnehage 2, hvor viktig det er å spille med åpne kort. Hvor viktig det er at barnet vet hvor det skal, og at man ikke prøver å unngå den konflikten om det skulle oppstå en konflikt. En episode som ble nevnt, var ett barn som ikke ville i barnehagen, hvor det ble fortalt at de skulle ett helt annet sted, for eksempel til bestemor. Det fungerte i grunnen ikke. Barnet kunne ikke stole på at sannheten ble fortalt.

Barnehage 2 tar også bilder og sender til foreldrene etter en turbulent start på dagen, der barnet er i lek eller i aktivitet og er fornøyd. Som det ble sagt så er det jo ille som mor eller far å gå i fra ett barn som gråter, men når de får ett bilde, SMS eller en telefonsamtale, så får foreldrene en bekreftelse på at det går bra.

Barnehage 1 og 3 er også klare på dette med en telefonsamtale eller en SMS. Som de sier så er det også med på trygge foreldrene i forhold til barnehagen og de vet også at barnehagen

ringer om ting ikke går bra. Det kom fram eksempler som når barnet våkner etter hvilen og foreldrene blir ringt til om barnet ikke klarer å bli trøstet. Gjerne i løpet av den eller de første dagene mor eller far ikke lenger er i barnehagen.

2.4.4 Overgangsobjekter.

I barnehage 1 har de god erfaring med å diskutere temaet, og det høres ut som om de er enige seg i mellom, om at barna trenger overgangsobjektene for å kjenne på den tryggheten, men når barna blir tryggere så er det en positiv ting at for eksempel ikke sutten sitter inne hele tiden. Med tanke på språk, mener de at det er gunstig å legge den bort når det egentlig ikke er behov for den. Er barnet sliten, eller lei seg og trenger trøst, skal barnet få ha den, men det går an å legge den litt bort når det behovet for den tryggheten gjennom sutten ikke er der. Etter hvert så begynner de voksne å kjenne igjen om barnet trenger eller ikke. Det ble også nevnt at foreldrene ofte er glade for å få litt hjelp til å legge bort sutt og kos, for hjemme har de sutt og kos nesten hele tiden.

Barnehage 2 ser verdien i la barna ha overgangsobjekter som sutt, klut eller bamse, for å få den trygge følelsen. Men det varer ikke så lenge. Etter hvert som behovet blir mindre for barnet, dess mer legges overgangsobjektene på hylla, men om barnet har ett behov for den ekstra tryggheten gjennom en sutt eller klut eller en bamse, så får de det. Ofte så er det også at foreldrene gjerne overlater til barnehagen å legge overgangsobjektene på hylla, slik at de slipper den kampen på morgenen.

I barnehage 3 er de også klare på at overgangsobjekter er tryggheten for barna når den de er trygg på, mamma eller pappa drar. Og i starten, om barnet trenger å ha sutten i munnen og kluten eller bamsen i fanget for å kunne leke, så er det helt greit, og etter hvert som barnet blir tryggere og det behovet ikke lenger er der, så legges dette mer og mer på hylla. De ser det at det kan gå fint hele dagen, hvor sutten og kosen bare er tilstede ved soving eller trøst, at når foreldrene kommer, da løper barnet til hylla og finner det fram igjen.

Gjennom intervjuene fikk jeg inntrykk av at alle mente at overgangsobjekter som sutt, klut eller bamse, var positivt for barnet og noe de syntes var viktig for barnets trygghet nettopp fordi dette er ting som kommer fra hjemmet og innehar kanskje lukter og teksturer som er kjent. Fellestrekk var at alle var enige om at barnet den første tiden må få bruke objektene i den grad de ønsker det selv, og at man etter hvert kan begynne å legge det bort ettersom barna

blir tryggere i barnehagen. De mente også at dersom det er behov, så tas objektene fram igjen. For eksempel om barnet slår seg, blir trøtt, skal sove, eller av andre årsaker blir utrygg og urolig. Barn reagerer forskjellig her også og noen trenger overgangsobjektene lengre og oftere enn andre, men alle virker å være av samme oppfatning i at barnas følelse av trygghet er det viktigste de kan gi i en oppstartsfase, og da er det naturlig at overgangsobjektene er en del av denne tryggheten.

2.4.5 Rutiner.

Alle intervjuobjektene peker på rutiner som noe positivt og noe som er med på å lage trygghet for barna. Nettopp denne forutsigbarheten som gjør at barna vet hva som skal skje neste, så de på som viktig.

I barnehage nr. 1 kom hovedtyngden av disse rutinene inn i løpet av den tredje dagen foreldrene var tilstede. Da hadde barnet fått en mulighet til å bli litt kjent i lokalene og ute og litt kjent med noen andre barn og voksne. I løpet av denne dagen begynner rutinene å komme på plass igjen for hele barnehagen, samtidig som de også sa noe om at dette jo varierte i forhold til hvor mange nye barn det var som skulle inn i barnehagen og hvor tett de kom. Rutinene kommer stort sett på plass når ting roer seg og det er de siste barnas oppstart som nærmer seg slutten. Der mor og far er tilstede. I de foregående to dagene har det vært mer fokus på å bli kjent, både ute og inne selv om noen rutiner er der hele tiden.

I barnehage 2 var rutiner noe de søkte å holde på, samtidig som at de nye barna skulle få optimale forhold til å bli kjent med primærkontakt og barnehagens lokaler. Her prøver de å sende de barna som har gått en stund i barnehagen ut, slik at de nye fikk en mulighet til å bli litt kjent inne og med primærkontakt først, for deretter å bli kjent med de andre barna og flere av de voksne. De nye barna er ikke nødvendigvis med på turer de første dagene. Slik intervjuobjektene så det, så var det viktig for barnet og blir kjent før det ble tatt med på turer, som ut i skogen for eksempel. Dette ville bli ennå flere nye arenaer og da er det godt å være trygg både på barn og voksne først.

Barnehage 3 forsøker å ta fram rutinene så fort som mulig, men at barnet først må få tid til å bli litt kjent. Her trekkes det fram at ett av intervjuobjektene har erfaring fra tidligere arbeidsplasser der rutinene kom inn etter en måned eller to, noe som hun erfarte at førte til mye fangaktivitet på de barna som startet i barnehagen. Erfaringene fra det som gjøres nå, med at rutinene kommer inn ganske med en gang, gjør at de får brutt opp hverdagen litt, med

hensyn til samling, og måltider og utelek. Dette ser i følge personalet ut til å gjøre at barna fortære blir trygge og fortære slipper fanget. Det må bli med på det som skjer og det virker som om det gir trygghet.

Hos alle tre barnehager så er det snakk om to til tre dager før rutinene stort sett var på plass for det nye barnet også, og det virket som om alle hadde en oppfatning av at barna ikke ble dratt med på tur før de var blitt trygge i barnehagen og på personalet.

2.4.6 Barnets trygghet.

Barnets følelse av trygghet ser ut til å stå i fokus for alle de tre barnehagene jeg har vært på besøk hos. Det at barnet skal få bruke sin tid på å bli trygg og finne seg til rette i barnehagen i sitt eget tempo og at barnet får bruke overgangsobjekter nettopp i en forlengelse av hjemmet og det kjente. Det at barnet blir innlemmet i små grupper først for så å få være sammen med resten av barnegruppa, og at barnet får kjennskap til barnehagens rutiner ganske umiddelbart etter oppstart. Og det alle nevnte også at barnet må få kjenne på når det er trygt nok til å begynne å leke med lekene og samhandle med andre barn.

2.4.7 Generelt

I mine intervjuer har det kommet fram at alle intervjuobjektene er fornøyde med sin form å jobbe på. Både de som praktiserte primærkontakt fullt ut og til de som ikke hadde fastsatte primærkontakter på sin avdeling. Alt som har blitt sagt har hatt en rød tråd av, barnet først, i seg. Hvert enkelt barn skal ses, og hvert enkelt barns behov skal dekkes, enten det er rent tekniske oppgaver eller omsorg og trøst. Gjennom intervjuene så kom det fram en ganske lik oppfatning av hva de forskjellige områdene skulle inneholde, både pedagogiske ledere i mellom, men også mellom pedagog og assistent/fagarbeider.

2.5 Drøfting

Overgangen mellom hjem og barnehage er den første store overgangen for barnet, og fra en verden der barnet har vært mer eller mindre i fokus for familien, så kommer barnet nå i barnehage hvor det ikke er noen fra familien, bare fremmede voksne og masse barn som barnet ikke kjenner og mest sannsynlig er ikke barnet vant til å leke med så mange barn på sin egen alder og her møter barnet 15-16 andre barn. Det er en stor overgang og mye som skal læres for barnets del. Det er ikke lenger i sentrum hele dagen. Det har ikke de trygge rammene

rundt seg som det er vant til og barnet har heller ikke familien rundt seg hele dagen som barnet kan ty til når barnet blir sliten, lei seg eller bare trenger å sitte litt på ett fang. Nå er det andre som skal dekke dette barnets behov, som skal trøste og støtte, sørge for mat og pleie den tiden barnet er i barnehagen. Ifølge teorien ovenfor så er dette en sårbar fase for barnet og det meste av litteraturen er ganske klare på at primærkontakt er viktig for å skape trygghet hos barnet.

For mange barn går denne overgangen veldig greit, noen kommer inn i barnehagen og tar den plassen det trenger, mens andre trenger litt mer tid, og noen trenger masse tid. I Barnehage 1 hadde de eksempler på både og. De hadde barn som løp inn i barnehagen første dag og var klar, og en sjelden gang hadde de hatt barn som brukte ett halvår på å bli trygge. Det som gikk igjen i alle barnehagene var at ofte så sto det litt på foreldrene når barna trengte lang tid på å bli trygge. De kunne merke det på foreldrene, både i ord og kroppsspråk at de syntes det var vanskelig og syntes synd på barna sine som skulle være alene igjen i barnehagen hele dagen. Deres erfaringer er at dess mer synd foreldrene syntes på barna sine, desto lenger tid tok det for barna å bli trygge.

I en artikkel i foreldre og barn om å trøste barna, så står det nettopp noe om dette. I forsøk som var gjort så var det påfallende at de barna som ble trøstet mye i forkant og under ett vaksinstikk hadde barn som brukte lenger tid på å roe seg ned etterpå. Grunnen til at foreldrene trøstet mye i forkant og under, så ut til å bygge på deres egen usikkerhet for hvordan barnet kom til å reagere på sprøytetippet, så det kunne virke som om det nesten var like mye for å trøste seg selv. (Hestad, 2011)

I ly av dette kan det se ut som, at jo tryggere de voksne er på å trøste barnet når barnet trenger det, og ikke utbrodere det, kan føre til tryggere barn, som kanskje takler overganger og annerledes dager litt lettere. En tanke fra min side er at barnet kanskje også lettere tar i mot trøst fra andre, dersom det har erfart at når barnet selv trenger trøst, så får barnet trøst. Ikke nødvendigvis fordi mor eller far tror at - «kanskje barnet mitt blir usikker i denne situasjonen, så da tar vi våre forhåndsregler og trøster eller beskytter i forkant.»

Det har også kommet enkelte studier som viser til at hormonet kortisol er en viktig faktor for hvordan barn bygger opp sin evne til trygge relasjoner med andre. Ved stress kan det se ut til at dette hormonet øker og når en vet at det kan forekomme hjerneskader ut i fra ett høyt nivå av kortisol så vil jo det føre til at barnehagen har ett stort ansvar, når foreldrene ikke har muligheten til å være hjemme med barnet. I studiene så vises det også, i følge teorigrunnet, at

at de minste barna i barnehagen, ettåringene, hadde høyere nivå av kortisol ved barnehagedagens slutt, enn når det kom i barnehagen. Vanlig for hormonet kortisol er at det synker utover dagen. Det jeg savner er gode norske studier som kan si mer om hvordan de faktiske forhold er her i Norge. Nå kan det tenkes at dette eksisterer og at jeg ikke har funnet det, men tenker at dette skulle være i allmenhetens interesse. Ut i fra det jeg kan forstå så er det en del forskjeller i hvordan man tenker barnehage i forskjellige land, og i og med at undersøkelsene i hovedsak er gjort i Amerika så vil det være av interesse å se om det forholder seg annerledes her i Norge. Når det er sagt, så synes jeg at dette er ett punkt vi skal ta på alvor og ta med oss videre i forhold til hvordan vi forholder oss til de minste barna. Det er også knyttet mye usikkerhet til de faktiske forhold disse testene er tatt i og dette skaper også rom for feilmarginer.

Ut i fra teorien så ser det ut som om det er ønskelig med primærkontakt, nettopp for at barnet skal få muligheten til å ha en hovedperson som tar seg av barnet. For trygghet og omsorg og i forskjellige stellesituasjoner. Teorigrunnlaget sier noe om at barnet har minst stressreaksjoner når det har en person å forholde seg til, som det er trygg på og som ser barnet.

Ut i fra hva intervjuene mine har ført med seg av erfaringer, så sier de litt om at dess mindre primærkontakt, dess lettere tilpasser barna seg denne nye verden med nye barn og nye voksne. Vil dette stemme hele veien eller var det bare ett sett med tilfeldigheter som førte til dette nå i år? Barnehage tre som ikke har primærkontakt har jo også sagt noe om at, «det er jo ikke sikkert det blir sånn til neste år.» De er ærlige på at det kan ha sammenheng med årets barnegruppe, og at det i hovedsak var barn som var trygge i utgangspunktet. Inntrykket personalet sitter igjen med er jo reell og må ses på som like tungt veiende som inntrykket til barnehagene med primærkontakt, men i dette må det også legges til at dette er kun en liten undersøkelse med store muligheter for feilmarginer. Det er mange faktorer som spiller inn i en sånn setting. Det er også muligheter for at jeg som intervjuer ikke har klart å få fram de utfordringene som ligger der. Det kan være utfordringer som jeg ikke har klart å finne, ut i fra hvordan jeg stiller mine spørsmål, men ut i fra denne undersøkelsen som er gjort, så tenker jeg at utfordringen videre ligger i å gjøre dette flere ganger og i ett videre spekter for å se litt på om det faktisk var tilfeldigheter denne gang. Og hvis det nå skulle vise seg og ikke være tilfeldigheter, hva da? Må vi kanskje begynne å tenke litt nytt. Det er jo en mulighet for at dersom barnet har hatt den intensive tilknytningsperioden tidlig i livet og har opprettholdt denne gjennom det første året, at basisen allerede er der, at grunnlaget er lagt for at barnet lettere knytter seg til flere.

I følge førskolelærer og teamleder i Kværnerdalen barnehage, Hilde Elvira Gulbrandsen, så er ettårsalderen en perfekt alder for barnehagestart. I følge henne får barna større separasjonsangst senere. (Bjørge, S. 2011) og det ser ut til være en litt gjengs over oppfatning ut i fra hva jeg har hørt andre førskolelærere si tidligere også. At i ettårsalderen er barna mer åpne for å utforske verden og godtar på mange måter mer forandringer lettere enn eldre barn, som ikke har fått disse utfordringene tidligere. Mulig at ettårsalderen er den perfekte alderen for barna å starte i barnehage, dersom tilknytningen har fått en god base og at barna da er mer klare for å erobre verden. De har ennå ikke gått inn i faste mønster som de har ett ønske om å holde på. Men det er også gode grunner for enkelte barn å vente litt nettopp fordi de er usikre, men spørsmålet er om de barna noensinne blir ordentlig klare? De barna som er engstelige ved barnehagestart, har etter min oppfatning lett for å være engstelige eller usikre uansett når de starter, om de er ett år, tre år eller fem år. Mulig at det tross alt er bedre med tidlig start for barnet uansett?

Erfaringene med primærkontakt, kontra ikke primærkontakt ser ut til å helle i retning av hva som fungerer i den enkelte barnehage. Her tror jeg ikke det vil være mulig å gi ett eksakt svar, men erfaringene fra intervjuene sier noe om at barna blir trygge enten barnehagen operer med primærkontakt eller ikke. Og det ikke nødvendigvis tar noe lenger tid om man ikke operer så lenge med primærordning. Det kan se ut til å ha noe med hvordan man legger opp overgangen og hvordan man møter barn og foreldre. Selv om det i dette tilfelle med barnehage nr. 3 ser ut til å fungere veldig bra uten å ha fast primærkontakt over lengre tid, så er det ikke gitt at det ville fungere på denne måten andre steder.

3 Hva kan vi se?

3.1 Oppsummering

Alle barnehagene var fornøyd med sin måte å jobbe på, enten de jobbet med primærkontakt eller ikke og alle barnehagene så trygge barn etter forholdsvis kort tid, uavhengig om de hadde primærkontakt eller ikke. Dette kan ikke gi noen fasitsvar, men kanskje heller at hver enkelt barnehage må finne den ordningen som passer for dem? Mulig at det som er riktig for den ene barnehagen ikke vil fungere for den andre og at vi her, som ellers i livet må være enige om at vi er forskjellige og må få lov til fungere på forskjellige måter. I alle barnehagene

var ganske stort felles tenkesett om hovedlinjene, med overgangsobjekter, som alle mente var viktig for barnet for å ha tryggheten, med rutiner som er med på å støtte barnet med tanke på trygge rammer, der barnet vet hva det har å forholde seg til. Trygge voksne som ser hvert enkelt barn og går inn og støtter barnet med det barnet trenger støtte til. Overgangsperioden som jevnt over var ganske kort og så ut til å være mer avhengig av barnets eller foreldrenes følelse av trygghet, nesten før barnehagestart. Desto mer usikker foreldrene er på å levere barnet sitt i barnehagen, desto mer usikker virker det som barnet blir.

3.2 Litt til slutt.

Jeg ser at det er visse svakheter med oppgaven, i forhold til at den er forholdsvis liten, og gjort i en liten skala, og med tanke på at dette er min første forsker oppgave. Dette gjør nok sitt til at jeg skal være veldig forsiktig med å trekke konklusjoner for hva som er rett og hva som er galt, men det tror jeg man skal være forsiktig med uansett. Det vil alltid være faktorer som kan være viktige, men som ikke kommer med i en oppgave, enten fordi man bevisst lar der være eller fordi man rett og slett ikke tenker på det før det blir kommentert av andre.

Litteraturliste.

Audestad, P. (2011, 31. aug.) Barnehage, ikke skadelig for ettåringer. *Aftenposten*. Hentet fra

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/article4213503.ece>

Bjørge, S.J. (2011, 12. mars) Barnas Beste? *Aftenposten*. Hentet fra

<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Barnas-beste-5112825.html>

Gulbrandsen, Liv Mette, (2006). *Oppvekst og psykologisk utvikling*. Oslo.

Universitetsforlaget.

Hestad, K.M., (2011), Trøst meg! *Foreldre og barn*. 35(8), s. 31-32

Iversen, R.K., Lien, A. (2009, 04. mars.) Best for ettåringer å være hjemme. *Aftenposten*:

hentet fra <http://old.aftenposten.no/foreldreogbarn/article2960664.ece>

Nygaard, K.A., Lien, A. (Udat.) Jesper Juul: se på det enkelte barnet. *Filibombombom og*

Plutten. Hentet fra: <http://www.123hjemmeside.no/FilibombombomPlutten-familiebh/29278744>

Tveitereid, S. (2008, 29.august). Angst i barnehagen? *Dagbladet*: hentet fra

<http://www.dagbladet.no/kultur/2008/08/29/545171.html>

Vedlegg 1, Brev

XX

Til

Espira Oppsahl Barnehage, Linnea Naturbarnehage og Menighetens Barnehage Eidsberg.

Forespørsel om spørreundersøkelse.

Hei. Jeg heter XX og er student på førskolelærerlinja ved høgskolen i Nesna. Studiet er desentralisert og foregår i Mysen. Jeg skriver nå Bachelor oppgaven min som handler om tilknytning i barnehagen.

Jeg ønsker å undersøke litt om hva som er praksis i forhold til primærkontakt i barnehagen og hvordan det arter seg for barna med eller uten primærkontakt. Jeg kommer selv til å gjennomføre undersøkelsene. Min veileder fra høgskolen i Nesna er Kathrin Olsen, det er Høgskolen i Nesna står som faglig ansvarlig og alt må godkjennes av Høgskolen i Nesna.

Mitt ønske er å komme i kontakt med en pedagogisk leder fra hver barnehage og en assistent/fagarbeider som har erfaringer med å være tilknytningsperson. Jeg kommer til å bruke intervju som metode. Spørsmål blir sendt i forkant av intervjuet slik at det er mulig å forberede seg om det er ønskelig.

alle opplysninger vil bli avidentifisert og informasjon fra intervju vil bli slettet når oppgaven er godkjent, anslagsvis våren 2012.

Dersom det er ønskelig sender jeg resultatene fra intervjuet til gjennomlesing, for informantene. Avidentifiserte opplysninger vil bearbeides og drøftes i min fagoppgave som vil bli lagt fram for studenter, faglærere og sensor. Om oppgaven blir god nok vil den også bli lagt ut på Biblioteket ved Høgskolen i Nesna.

Jeg håper at en assistent og en pedagogisk leder har anledning til å stille opp som informant i min undersøkelse. Jeg tar kontakt i uke 41 for å inngå en eventuell avtale om intervju. Dere som ønsker å stille opp som informanter kan gjerne tenke ut om det passer med intervju i uke 42 og eventuelt når.

MVH

XX

Tlf: 91586523, XX

Høgskolen i Nesna

26.09.2011

Kathrin Olsen/Sølvi Thuv

XX

Vedlegg 2, en side fra intervjuene.

En side fra intervju i barnehage 3

frigjøring fra den voksne da... at ting skjer og at barna fort venner seg til hvordan vi gjør det i barnehagen, i forhold til personal da.. jeg trur det, og det har vi kjørt veldig på nå i høst og. Det å ha de vanlige rutinene.

Det hender jo og.. jeg har jo vært borti barn som ikke slår seg til ro inne i barnehagen og sleit veldig med det og kom ut og, ute var det helt greit.

Og da må man jo prioritere litt det barnet, og bruke de ukene det tok. Og ha flere barn sammen og etter noen uker mer og mer inne, og etter hvert da så... guri meg, det stemmer det, han ville jo ikke være inne i barnehagen han. "lav god latter"

Man må jo se de enkeltbarna... Det som kreves da. Se individet...

Men om man er vant til å gå på tur, kanskje en eller to ganger i uka, så behøver jo ikke det skje akkurat den første uka da. Med nye..

Skal ikke være redd for det men, kan allikevel ha litt base i barnehagen sånn at barna blir trygge og kjente på det, for at det er jo flere som jobber deltid og så dukker det opp nye voksne, og hun har jeg ikke sett før her, og inne er det jo nye unger og ute er det jo nye voksne og unger også(fra stor avdeling)

Det er jo allright da at de lærer seg at sånn er det i barnehagen med stell og mat, og soving, og utelek, og innelek, og samling og påkledning..

Ser jo sånn som på tur i dag, vi hadde med fire vogner, for det var det vi fikk med oss, og noen hadde vi med smokk til og noen ikke, for de var for store til å sove... trodde vi..(god latter) og allikevel ikke sant så sovner barna i vogner som ikke er deres egne, og kanskje uten smokk også, og da må de jo være trygge..? ikke sant?

Det er for meg innkjøringa det, å få barna trygge på barnehagen og personal og barn. Og trygghet og tillit fra mor og far og det er jo, når en tenker på seg selv, at det var jo ikke alle man følte at man ble møtt av...

Det å være... det å kunne komme kl 645 eller 7 og barna er litt trøtt, å ha det litt travelt og man går derifra med en klump i halsen.. at man kan gå med følelsen av å være trygge. At barnet er trygt og foreldrene kjenner at barnet og de selv blir møtt.. på en god og tillitvekkende måte."

Å få den tilliten å passe ungene og at de ikke føler seg trampa på fordi de føler de møtes av at de gjorde feil ved levering... for dem gjorde akkurat det dem følte var riktig dem, for sitt barn. Midt i den kaotiske følelsen de hadde og tårene i øyekroken og ...

Det å fortelle dem at det er greit å føle sånn og bare ring oss... og kanskje vi ringer også... ja for at vi skal ikke trække på... for atte de gjør jo dette for barnet sitt.. og selv om det ikke er det lureste fra vårt "profesjonelle" ståsted.

Og foreldrene de ønsker jo det beste for sine barn, så når barnet gråter da... så sier foreldrene, jeg kan jo vente to minutter til da... selv om vi vet jo at det ikke er det lureste, for jo lenger foreldrene venter jo verre kan jo avskjeden bli...

Vedlegg 3, brev fra skolen.

UNDERSØKELSE TILKNYTTET HØGSKOLEN I NESNA.

Høsten 2011 gjennomfører sisteårsstudentene på førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Nesna (Hine) en undersøkelse i praksisfeltet. Oppgaven er et selvstendig arbeid basert på en undersøkelse av temaet *Den profesjonelle førskolelæreren*. Undersøkelsen skal ta i bruk vitenskapelige metoder, og skal gi studentene trening i å analysere en problemstilling knyttet opp til arbeid som førskolelærer. Dette arbeidet skal munne ut i en skriftlig rapport som skal tilfredsstillende vitenskapelige kriterier. Rapporten skal ta i bruk teorier fra fag i studiet. Valg av teori og metode skal begrunnes med utgangspunkt i problemstillingen, for å kunne belyse denne.

Studentene tildeles en veileder ved Hine. Student og veileder har ansvar for at undersøkelsen er i tråd med personvernet. Student og veileder har også ansvar for at informasjon og data som blir innhentet i saker som berører personvern blir slettet, og at anonymitet og taushetsplikt ivaretas i arbeidet med rapporten.

Høgskolen i Nesna, august 2011.

Signe Agnete Hansen

Utdanningsleder førskolelærerutdanningen

Høgskolen i Nesna

Vedlegg 4, intervjuguiden.

Spørsmål til intervju.

Jeg jobber med å se på primærkontaktordningen i barnehager og hvordan barna har det, med og uten primærkontakt.

1. Hvordan fungerer overgangsfasen i din barnehage/avdeling?
2. Hvordan er ditt syn på overgangsobjekter (sutt, klut, bamse)? Og kan du komme med noen eksempler i den forbindelse?
3. Hva tenker du om rutiner knyttet til tilvenning/overgang i barnehagen/avdelingen?
4. Hvordan synes du det fungerer med primærkontaktordningen/uten primærkontaktordningen i din barnehage/avdeling? Har du eksempler eller episoder?
5. Ut i fra ditt ståsted, hvordan synes du barna ser ut til å ta overgangen mellom hjem og barnehage? Har du noen eksempler som kan vise litt forskjellige reaksjoner?